

Лемберський О.Ю.

**«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д.Ушинського»**

**«Самостійна робота студентів, як складова навчального процесу на основі
сучасних науково-практичних тенденцій»**

Однією з основних тенденцій сучасної освіти є перехід від моделі знань фахівця до моделі компетенції, що передбачає здобуття інтеграційних навичок для вирішення проблем, що виникають під час вирішення міждисциплінарних практичних завдань майбутньої професії. Такі навички включають в себе здатність самостійно здобувати та вдосконалювати знання.

Навчання в вищих навчальних закладах вимагає від студента необхідності самостійної роботи, швидкої та продуктивної активізації в навчальному процесі. При скороченні аудиторних годин головне навантаження щодо засвоєння знань покладається на самостійну роботу студентів, самостійне засвоєння ними матеріалу, який формує здібності до самоорганізації та самоосвіти. Відомо, що під час аудиторних занять, робота викладача найактивніша, і учні виконують більш-менш пасивну роль, однак, на даний час, найбільш прогресивна стадія навчання формується через організацію самостійної роботи студентів. Але не будь-яка «самостійна робота» є насправді незалежною. Самостійна робота, тільки тоді має успіх, якщо студент підготовлений до неї.

Нажаль, система сучасної загальноосвітньої школи не може в повному обсязі пояснити і сформувати навички самостійної роботи учня, тому на перших курсах вищих навчальних закладів, викладач здебільшого керує і організовує процес і що найважливіше розуміння відтворення процесу, його складових та вимог до кінцевого результату. Загальновідомо, що самостійна робота учнів сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу, стимулює інформативність та професійні інтереси, розвиває творчу та ініціативну діяльність, сприяє зростанню вивченого та збільшує мотивацію.

Самостійна робота - це вид навчальної діяльності, що здійснюється студентом за відсутності безпосереднього контакту з викладачем або керується

вчителем через цільові навчальні матеріали, які є невід'ємною обов'язковою ланкою процесу навчання, що забезпечують в першу чергу індивідуальну роботу студентів згідно з установою викладача або за підручником до відповідної навчальної програми.

У сучасній педагогічній практиці самостійна робота студентів представлена єдністю взаємозв'язаних форм: самостійна робота в класі, виконувана під безпосереднім керівництвом учителя; позакласна самостійна робота; творча робота, включаючи дослідження.

Враховуючи те, що величезна кількість часу відводиться для поза аудиторної самостійної роботи, цей час має ефективно використовуватися для досягнення цілей у вивченні дисципліни. Позакласна самостійна робота пропонує широкі можливості для покращення самостійності студента, оскільки вона не обмежена рамками навчального часу, допомагає реалізувати різні творчі цілі, стимулює пізнавальний інтерес і, отже, формує стійку мотивацію для навчального процесу. Основними завданнями вчителя при організації позакласної студентської роботи є:

- створення в процесі навчання умов для розвитку мислення учнів та інтелектуальної ініціативи;
- навчити їх свідомо і незалежно шукати і використовувати необхідні дані, працюючи спочатку з навчальними матеріалами, а потім з науковою інформацією;
- сформуванню основи для їх самоорганізації та самовиховання;
- прищепити їм навички пізнавальної діяльності та самоосвіти;
- розвивати свої найкращі якості фахівця і професіонала.

Будучи складним педагогічним явищем, самостійна робота відображує процесуальну, методичну й методологічну сторони навчальної діяльності студентів і на сучасному етапі є найважливішою її складовою.

Такі важливі складові життєдіяльності, як уміння й навички не передаються від однієї людини до іншої, важливість та необхідність самостійного опанування знань у вищих навчальних закладах зумовлена тим, що знання, як матеріальні об'єкти та процес набуття знань потребує

самостійної пізнавальної праці як під час лекційних аудиторних занять, так і під час самопідготовки. Саме у процесі усвідомленої, наполегливої самостійної праці й відбувається опанування студентами майбутньою професією, закладаються основи самоосвіти й самовдосконалення.

Вміння самостійного пошуку з подальшим засвоєнням на цій основі професійно важливих знань і компетенцій, умінь творчо використовувати їх у різних ситуаціях – якість особистості, що виховується, формується протягом життя й особливо інтенсивний період формування, або навіть суттєво-важливий період формування – це період навчання.

Для студента, самостійна робота – система діяльності, що охоплює пошук джерел знань, опрацювання результатів пошуку, вибір кола проблем, пошук і подальшу роботу зі джерелами інформації. У ході успішної самостійної роботи студент повинен самостійно визначати та устанавлювати найбільш влучний порядок виконання планових завдань; студент має чітко визначати і планувати послідовність навчальних дій; стежити за ходом і результатом дій, вносити в них виправлення й уточнення; здійснювати самоврядування навчальною діяльністю, забезпечуючи погодженість і цілеспрямованість дій.

Проблема готовності до самостійної роботи включає декілька психолого-педагогічних аспектів, таких як мотиваційна, теоретична, практична готовність, а також здатність суб'єкта до самовиховання, самоосвіти й саморозвитку.

Мотиваційний аспект зумовлений необхідністю постійного роста та вдосконалення знань, це внутрішня готовність та здатність людини адаптуватися до змін. Теоретична готовність – це комплекс набутих знань, методів та прийомів що до якісного опанування знань. Практична обумовлюється вмінням застосовувати набуті теоретичні знання, формуючи досвід.

Отже, студенти перших курсів, здебільшого не можуть самостійно приступити до якісного виконання самостійної роботи. Тому ознайомлення з нею, на перших етапах має формуватися викладачем. Особливо в питаннях пояснення методів закріплення інформації лекційних занять, та методів і

способів опрацювання інформації, яка була винесена на самостійне опрацювання. Саме опанування ефективних методів опрацювання, розуміння їх необхідності формує у студента відповідну правильну мотивацію до навчання. Найчастіше, через відсутність чіткої схеми дій, та розуміння організаційної структури, студенти не встигають вчасно виконати всі заплановані завдання.

Організація процесу самостійної роботи має відповідати чітким послідовним етапам, під керівництвом викладача на перших курсах, що допомагають ефективно організувати навчальний процес, дозволяють поліпшити пізнавальну діяльність студента-психолога, підсилюють внутрішню мотивацію для навчального процесу, розвивають навички творчого вирішення завдань при вивченні профільних дисциплін на старших курсах і створює умови для саморозвитку та самовдосконалення в майбутній професійній діяльності.

Література

1. Бендера І. М. Організація самостійної роботи студентів агроінженерних спеціальностей : [монографія] / Іван Миколайович Бендера. – К. : Наукметодцентр аграрної освіти, 2007. – 364 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти : навч. посібник [для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти] / Ярослав Якович Болюбаш. – К. : КОМПАС, 1997. – 64 с.
3. Буряк В. К. Умови та засоби самоосвіти студентів / В. К. Буряк // Вища школа. – 2002. – №6. – С. 18–29.
4. Гарунов М. Г. Самостоятельная работа студентов / М. Г. Гарунов, П. И. Пидкасистый. – М. : Знание, 1978. – 325 с.